

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו שבת פרשת יתרו תשע"ז לפ"ק

שבת שבע ברכות של הרב ברוך אייכענשטיין שליט"א נכד כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון תתקס"ג

בסעודה שלישית

*

והנה בפרשה זו יש הרבה דקדוקים ששלח יתרו לומר למשה, אני חותנך יתרו בא אליך וגו' (יה-י), והטריח למשה רבן של ישראל שיצא לקראתו, וכי רודף אחר הכבוד היה, שמי הוא שראה את אלו יוצאין ולא יצא, ומשה רבינו קיים בקשתו, ויצא משה לקראת חותנו (יה-י). והנגינה היא קדמא ואזלא מונח רביעי. ושוב אמר הכתוב ויחד יתרו על כל הטובה וגו' (יה-ט). וברש"י וישמח יתרו, זהו פשוטו, ומדרש אגדה שנעשה בשרו חדודין חדודין על איבוד מצרים (סנהדרין צד.) ע"ש. ובילקוט (רס"ט) הוסיף עוד, ויחד יתרו, שייחד שם הקב"ה ע"כ. ובודאי שאלו ואלו דברי אלקים חיים.

וישוב אמר הכתוב, ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה, אשר הציל את העם מתחת יד מצרים' (יה-י). ולכאורה סיום הפסוק מיותר לגמרי. והנגינה היא על ויאמר יתרו, זרקא סגול. וגם להבין מאמרם (סנהדרין צד.) תנא משום רבי פפייס, גנאי הוא למשה וששים רבוא שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר ברוך ה' ע"כ. ויפלא וכי זוטא היא שירת הים, שמתגנה שירה זו עבור שני פסוקי ברכה שאמר יתרו, אתמהה.

ומתחלה נבאר מה שאמר הכתוב ויקח יתרו חותן משה עולה וזבחים לאלקים וגו' (יה-יב). ויש לדקדק דהוי ליה למימר ויזבח יתרו עולה וזבחים, או ויעל עולה וזבחים, ולמה אמר לשון ויקח. ונראה דהנה בעקידת יצחק מצינו שאמר ה' לאברהם, קח נא את בנך את יחידך את יצחק והעלהו שם לעולה וגו' (בראשית כב-ב). ובסופו אמר לו ה' אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה וגו' (שם כב-ב). וברש"י אמר לו אברהם אפרש לפניך את שיחתי, אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע (שם כא-ב), וחזרת ואמרת קח נא את בנך, עכשיו אתה אומר לי אל תשלח ידך אל הנער. אמר לו הקב"ה לא אחלל בריתי ומוצא שפתי לא אשנה (תהלים פט-לה), כשאמרתי לך קח מוצא שפתי לא אשנה, לא אמרתי לך שחטוהו, אלא העלהו, אסקתיה אחתיה (בר' נח-ח) ע"כ. וכבר תמהו המפרשים שאם יש אפילו צד ספק שהעלהו

וישמע יתרו כהן מדין וגו' (יה-א). בגמרא (זבחים קטז.) פליגי אי יתרו קודם מתן תורה בא או אחריו. ולכאורה צריך ביאור דלמאן דאמר אחר מתן תורה בא, למה הקדים התורה ביאתו להתגייר קודם הפרשה של מתן תורה. ומצינו גם בחג מתן תורתנו שקורין אז מגילת רות שבאתה להתגייר, הרי שאנו משלבים ענין פרשת הגירות עם מתן תורה.

ונראה בטעמו, כי יום מתן תורה היא זמן שכל אחד מקבל על עצמו מחדש עול תורה. וכמו כן בקריאת פרשת מתן תורה, הקריאה מעורר את הזמן, ויש לכל אחד בו הארה של קבלת התורה. וכמו שפירשו דלכן אנו קורין חג השבועות זמן 'מתן' תורתנו, ולא 'קבלת' תורתנו, כי הנתינה היתה פעם אחת ביום מיוחד בששה בסיון, אבל הקבלה אין לה זמן מיוחד, ויוכל האדם לקבל אותה תמיד בכל יום ויום, ובפרט כאשר מתעורר הארה ממתן תורה. וכדי לחזק האדם ולהוסיף אומץ בקבלתה, שלא יעלה מחשבת פיגול בדעתו, אולי בני אדם שלא קבלוה הם מאושרים יותר בחייהם, על כן הקדים הכתוב ביאתו של יתרו להתגייר, שהיה כבר זקן בן מאה שנה, ולא הניח עבודה זרה שבעולם שלא עבדה (רש"י יה-א), ואחר כל זה עזב את הכל, ובא למדבר שממה להתדבק לעם ה' ותורתו, וליקח זאת למשל על עצמינו, על כן הקדימה התורה פרשה זו קודם קריאת פרשת מתן תורה. ומהאי טעמא גם כן קורין מגילת רות בחג זמן מתן תורתנו, שעזבה את הכל כדי להתדבק בעם ה', וזה יתן חיזוק לכל אחד לקבל על עצמו עול התורה מחדש.

וכמו כן יתכן, שיחשוב האדם כי אחר שכבר עברו ימי נעוריו, וכבר הרבה לחטוא, ונפגם נשמתו, אי אפשר לו עוד לחדש כנשר נעוריו, ולעזוב דרכו ולקבל על עצמו עול תורה. על כן קורין אנו פרשתו של יתרו ורות, שגם מי שעברו רוב שנותיו כגוי יוכל עוד להיות כתינוק שנולה, שיתרו ובניו נתעלו בגדולה, וכמו שנתקנא בו בלעם ואמר עליו, איתן מושבך ושים בסלע קנך (במדבר כד-כא), וכמו שפירש רש"י שם שנסתכל בגדולתם של בני יתרו, ואמר תמה אני מהיכן זכית לכך וכו' ע"ש. וכמו כן זכתה רות שיצתה ממנה מלכות בית דוד. ואם גוי יכול להתגייר ולהתחיל חיים חדשים, מכל שכן שיהודי יוכל להתגייר ולקבל על עצמו עול תורה בהתחדשות.

לעולה פירושו רק העלאה על המזבח ולהורידו, איך יתכן שאברהם נביא ה' יטעה בפירושו, ללכת לשחוט אדם בחנם, שהיא משבע מצות בני נח, עבור שנאמר לו 'והעלהו'. ואם יתכן טעות בדברי הנבואה, אם כן נפל בבירא כל דברי נביאי ה'.

אמנם ביאור הדברים היא בשו"ת חתם סופר (או"ח סימן רח), כי בודאי לא יעלה על הדעת כי אמר הקב"ה רק העלהו ולא להקריבו, כי אין דרכו של הקב"ה חלילה לדבר בלשון שיטעה בו הנביא, ואברהם הבין וידע שלשון והעלהו לעולה הוא לשון עולה ממש שהוא כליל לה'. והאמת כי בודאי היה יצחק עולה כולו כליל, כי בן אדם הנותן נפשו לשחיטה והקטרה בלי שום תקוה שימלט נפשו, על דרך אליך ה' נפשי אשא, הרי נפשו כולו כליל לה' יתברך. ואינו דומה לקרבן בהמה שצריך הפשט וניתוח וכליל לאישים, ואז תעלה נפש הבהמה לריח נחוח, לא כן נפש האדם, אשר גם בחיים חיותו נדבק בהש"ת על ידי מחשבתו, ובלבד שיהיה מחשבתו במסירת נפש ממש, ואם כן היינו והעלהו לי לעולה, והרי העלהו והיה עולה. ואף שזה הוא דבר פשוט לכל מבין ומשכיל, מכל מקום העלים הקדוש ברוך הוא דבר זה מאברהם אבינו ע"ה ויצחק בנו, אף על פי שהיו חכמים גדולים, מכל מקום יצפון לישרים תושיה, כי ראתה חכמה העליונה להסתיר מהם כוונה זו, למען תהיה מסירת נפשם בלי ציפוי להמלט כלל ע"כ.

ואם כן שפיר מובן, כי אין כאן חזרה כלל בדברי ה', אלא שה' המכיר מחשבות בני אדם, גילה לאברהם שיצחק כבר מסר נפשו לה' בהעלותו, ונגמר כבר בזה הקרבנו לעולה, כי הוא כבר עולה תמימה, ואין מן הצורך עוד לשוחטו בפועל. ורק במי שחסר לו כוונה זו של דביקות, אי אפשר להיות עולה רק בשחיטה בפועל, וה' גילה לאברהם כי יצחק נגמר כבר לעולה בעודו בחיים, ואסיקתיה אחתיה.

ובזה יתבאר הכתוב (תהלים קי"ד) שנאמר על אברהם אבינו, נשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם, והוא דאיתא בילקוט (פ' האזינו תתקמ"ג) יצרנהו כאישון עינו, אפילו ביקש המקום מאברהם אבינו לגלג עינו היה נותן לו. ולא לגלג עינו אלא אפילו נפשו היה נותן לו שחביבה מן הכל, שנאמר קח נא את בנך את יחידך, והלא בידוע שהוא בנו יחידו, אלא זו הנפש שנקראת יחידה וכו' ע"ש. וביאר החיד"א בראש דוד (פ' וירא) ששאל לו הקב"ה גם לאברהם שישחוט עצמו. וזה שנשבע לו כי ברך אברך (כ"ז), ובמדרש (ב"ר נ"א) ברכה לאב ברכה לבן, שגם אברהם נתרצה לתת נפשו. ויתיישב לפי זה הנוסח שאנו אומרים קודם פרשת העקידה, וזכר לנו וכו' את השבועה שנשבעת לאברהם אבינו בהר המוריה, ואת העקידה שעקד את יצחק בנו, ודקדקו הראשונים דאיפכא מיבעי ליה, את העקידה ואת השבועה, דברים כסדרן. ולפי דרכנו הנה אמת נכון, דמלבד העקידה המפורסמת, עוד אחרת היתה נעלמת, ענין אברהם שהכין עצמו לישחוט, ועל זה כפל השבועה, כי ברך אברך, ברכה לאב ברכה לבן כאמור, ולרמוז זה אנו אומרים וזכור לנו את השבועה, דשם רמוז ענין אברהם בהעלם, ואת העקידה המפורסמת, ומשום הכי הקדים ענין השבועה, לרמוז ענין אברהם אבינו ע"ה, אשר התנדב נפשו קודם עקידת יצחק ע"כ.

ואם כן לא רק יצחק נעשה עולה תמימה לה', אלא גם אברהם מסר אז נפשו כולו לה', ועומד מוכן להשחט, ובחיים חיותו נדבק בה' על ידי מחשבתו, ולא הוצרך להפשט וניתוח וכליל לאישים וכנ"ל. וזה שאמר הכתוב על אברהם, נשבע ה' ולא ינחם, הקב"ה נשבע לו כי ברך אברך, ברכה לאב ברכה לבן, שגם הוא הקריב אז נפשו לה'. ואם כי לא נקרב בפועל, אבל אתה 'כהן' לעולם, נוטריקון הפשט וניתוח כ"ליל לאישים, שהוא במחשבתו היה פועל מה שצריכין בשאר קרבן לעשות הפשט וניתוח וכליל לאישים, להיות ריח ניחוח לה'.

והנה ישראל במדבר לא מלו עצמם מפני הסכנה, כמו שאמרו (יבמות ע"ב) דלא נשיב להו רוח צפונית, והיה סכנה למול ע"ש. אמנם יתרו שרצה להתגייר, ואין גירות בלי מילה וטבילה, מסר נפשו כדי להתקרב לה'. והיה מוכן למות כדי שיוכל להתדבק בה' ותורתו, ואם כן נעשה הוא עצמו גם כן כעולה, וכמו שמצינו באברהם ויצחק. וכמו שהעיד עליו הכתוב, ויחד יתרו, שייחד שמו של הקב"ה, והיינו למסור נפשו עבור אחדותו ית"ש. וזה שאמר עליו הכתוב, ויקח יתרו חותן משה עולה, הוא לקח את עצמו להיות לעולה, שהכין להשלים נפשו לה' ובלבד שיתקרב ויתדבק בה' ובעמו. ובוזה לקח גם 'זבחים לאלקים', כי אלקים היא מדת הדין, והיה זובח בזה את הדין, להמתיקם ברחמים.

*

והנה הכתוב אומר, ויצא משה לקראת חותנו וישתחו וישק לו (י"ח-י"ז). והנגינה קדמא ואולא רביעי. ונראה כי יתרו הודיע למשה, אני חותנך יתרו בא אליך, וביקש ממנו לצאת לקראתו, ובודאי שיתרו לא היה רודף אחר כבוד, ומה גם להטריח רבן של ישראל לכבודו. אך יש לומר, כי בהיות שיתרו רצה להתגייר ולהכנס תחת כנפי השכינה, ואין גירות בלא מילה, ובוזה איכא סכנה, דלא נשיב להו רוח צפונית, ולכן ארבעים שנה לא מלו ישראל במדבר. אך איתא בגמרא (שם) טעם אחד לזה, דלא נבדרו ענני הכבוד שהיה מקיפן ע"ש. ואם כן מחוץ לענני הכבוד היה רוח צפונית מצויה. ועל כן ביקש ממשה לצאת בגינו, כדי שיוכל למולו גם בלי סכנה. [שוב הראוני שכן כתוב בפנים יפות].

ומשה רבינו מילא בקשתו, ויצא משה לקראת חותנו, הוא יצא מענני הכבוד לכבודו, וביאר הנגינה טעמו, קדמא ואולא, מה שהקדים עצמו משה ללכת לקראתו, הוא משום דחוץ לענני הכבוד 'מונח רביעי', כי בתוך העננים היה רק רוח משלשה רוחות, כי רוח צפונית לא היתה מנשבת, לא כן חוץ לענני הכבוד היה מונח גם רוח הרביעית של רוח צפונית, ויוכל למול עצמו בלי סכנה, מה שאין כן בענני הכבוד יש רק שלשה רוחות.

*

ויש להוסיף עוד, דלכאורה אכתי היה יכול יתרו להודיע למשה שישלח לו בית דין של שלשה ביחד עם מוהל, ולא יצטרך משה עצמו להטריח עבורו. אך מבואר בלבוש (י"ד סימן רס"ד א) דיש להדר ולחזור אחר מוהל ובעל ברית היותר טוב וצדיק, שיכוונו במילתו כוונה מובחרת ומעולה, ויגרום שגם

ימי האפלה. ועל כן בא עלה הנגינה 'זרקא סגול', כי מה שיחד יתרו, שנעשה בשרו חדודין, היה בשביל אותם שנזרקו ונסתלקו מהכלל ישראל בשלשת ימי האפלה, שהסגול מורה על מספר שלשה, שהיא שלש נקודות, שנצטער על הטובה שעשה ה' רק לישראל הללו שניצולו מתחלה מיד מצרים, שאין מעשה ידיהם כמותם.

*

וכעת נשלב הדברים לסעודת שבע ברכות שאנו מסובין בה, שמברכין בברכה אחריתא, אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה גילה רנה דיצה וחדוה וכו' (כתובות ה.). והנה יש בזה עשר לשונות של שמחה (וזה"ק ח"ב קסט), אבל עיקר לשון שמחה, מתחלת 'בששון' ומסיימת 'בחדוה'. וכיון שדרך המנין להתחיל מהקל אל החמור, אם כן 'חדוה' היא הסוג של השמחה היותר גדולה. ויש להבין חילוקי הלשונות בהשמות הנרדפים שבתוכה. וגם להבין מה שנפרט בין לשונות השמחה 'חתן וכלה', שאין זה מלשונות שמחה, אלא זהו סיבה של השמחה, והיו ליה להתחיל או לסיים בהם, אבל לא למנותם באמצע, ששון ושמחה 'חתן וכלה' גילה רנה וכו'.

גם לבאר מה שאמרו חז"ל (חגיגה ה:) ואם לא תשמעהו במסתרים תבכה נפשי מפני גוה (ירמיה יג-ז), ומי איכא בכיה קמיה הקב"ה, והאמר רב פפא אין עציבות לפני הקב"ה שנאמר (דברי הימים א טז-טז) הוד והדר לפני עו וחדוה במקומו. ומשני הא בבתי גואי הא בבתי בראי ע"כ. ולכאורה יש להבין הקושיא, הלא גם במקום שיש תמיד שמחה, מכל מקום יתכן פעם עת צרה, זמן של בכיה לשעה, ומכל מקום עדיין אנו קורין את המקום ההוא, שהוא מקום שמחה וחדוה.

אך הענין הוא, על פי מה שראיתי מובא בשם הגה"ק רבי יהושע מקוטנא זצ"ל (בספרו ישועות מלכו בליקוטי תורה בסופו) לבאר משמעות שינוי הלשונות של ששון ושמחה וחדוה. כי 'שמחה' יתואר כאשר שמח בדבר חדש שלא היה לו והשיגו. ויתואר 'ששון' הוא כאשר שמח בדבר שהיה לו מתחלה ונאבד ממנו, וכעת הגיע לו הדבר בחזרה. והנה אצל חתן וכלה יש 'שמחה' שמצא כעת כל אחד זיווג, אשה הוגנת וחתן הגון. אבל יש בזה גם ששון, שהרי אמרו (קידושין ב:) דרכו של איש לחזור על אשה, משל לאדם שאיבדה לו אבידה, מי חוזר על מי, בעל אבידה מחזר על אבידתו ע"כ. ואם כן החתן מוצא כעת את אבידתו שנאבד לו, ועל זה יתואר לשון 'ששון'. וזהו אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה, שזהו ביאור על לשון ששון ושמחה, שבחתן וכלה יש שתי סוגי שמחות הללו, תואר ששון ושמחה ע"כ.

ובזה יבואר לשון הכתוב (תהלים קיט-קסב) שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב. כי אמרו חז"ל (גדה ל:) כי הולד במעי אמו, נר דלוק לו על ראשו וכו', ומלמדים אותו כל התורה כולה וכו', וכיון שבא לאויר העולם בא מלאך וסטרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה ע"ש. ומבואר בנועם אלימלך (ליקוטי שושנה ד"ה משוק) כי אם לא היו מלמדין אותה, לא היה באפשרי להגוף החומרי לקבל וללמוד אחר כך התורה ע"ש. ואם כן הלומד תורה, זהו בחינת ששון, שמוצא התורה שלמד כבר ונאבד ממנו. וזהו 'שש' אנכי על אמרתך, כי זהו כמוצא שלל רב, כמו שמוצא דבר שנאבד ממנו.

הולד יהיה כמותם עכ"ל"ק. (ובעין זה באור זרוע הלכות מילה אות קז). והנה מבואר במדרש (במדבר יא-ג) בשעה שאמר להם הקב"ה כל ערל לא יאכל בו (שמות יב-מח), מי מלך, משה מל ואהרן פורע ויהושע משקה ע"כ. ורצה יתרו לזכות משה המוהל, ויזכה להתעלות כמותו, ועל כן ביקש להטריח עצמו עבורו, לצאת חוץ להעניי כבוד למולו.

ידיוע המכתב של הגה"ק בעל מכתב סופר זצ"ל שכתב להצדיק מה שמאחרין ברית מילה כדי לכבד את הגה"ק מוה"ר ליב איגר זצ"ל מלובלין בסנדקאות ובמהלות, דהא מבואר במדרש דבמצרים משה מל ואהרן פורע, אף על פי שבדאי היו נמצאים אומנין מוהלים הרבה, שהרי שבט לוי מלו במצרים, מכל מקום לא עשו אלא משה ואהרן הגדולים בישראל, אף על פי שעל ידי כן נשתהו הרבה בערלה כמה שעות, שמה שנעשה על ידי גדולי ישראל קדושי עליונים, מעליותא בגוף המצוה היא וכו' ע"ש. (הובא באגרות סופרים מכתב כג).

*

והנה יתרו נעשה בשרו חדודין חדודין, ויחד יתרו, וברש"י שזה היה עבור איבוד מצרים. ויש לומר עוד, דהנה במצרים הכה ה' אותם במכת חושך, לא ראו איש את אחיו, ולא קמו איש מתחתיו, שלשת ימים (שמות יב-כג). ואיתא במדרש (שמו"ר יד-ג) חושך למה הביא עליהן, יתברך שמו של הקב"ה שאין לפניו משוא פנים, והוא חוקר לב ובוהן כליות, לפי שהיו פושעים בישראל שהיה להן פטרונין מן המצריים, והיה להן שם עושר וכבוד ולא היו רוצים לצאת, אמר הקב"ה אם אביא עליהן מכה בפרהסיא וימותו, יאמרו המצריים כשם שעבר עלינו כך עבר עליהן, לפיכך הביא על המצריים את החשך ג' ימים כדי שיהיו קוברין מתייהם ולא יהיו רואין אותן שונאיהם ויהיו משבחין להקב"ה על כך ע"כ. ועל דרך זה מבואר במכילתא על הכתוב וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים (יג-ח), אחד מחמשה, ויש אומרים אחד מחמשים וכו', שמתו בשלשת ימי אפלה וכו' ע"ש.

ואם כן היו רבבות מישראל שלא זכו לתקן נפשותם בחייהם, אלא מתו ברשעותם. והרי תכלית האדם להשלים תפקידו בעולם, יש שזוכים לומר אשרי ילדותנו שלא ביישה זקנותנו, אבל גם מי שלא זכה להיות במדה זו, על כל פנים יגיע לידי מדה שיוכל לומר אשרי זקנותנו שכיפרה על ילדותנו (סוכה גג), אבל לסיים ימי חייו ברשעותו הוא אבדון נורא. ודבר זה שמתו בשלשת ימי אפלה לא היה נודע לבאי עולם, כי המצריים לא ראו זאת, ואחר זה יצאו ישראל תיכף ממצרים. וכעת סיפר משה ליתרו, את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים, וגם 'את כל התלאה אשר מצאתם בדרך' (יח-ח), התלאה אשר מצא את ישראל בדרך צאתם, כי לא כולם זכו לצאת, אלא אחד מחמשה או מחמשים וכו'.

ודבר זה כאב מאד ליתרו, ונעשה בשרו חדודין חדודין על האבדון של רשעי ישראל. ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים, שבני ישראל הנמצאים כעת עמו במדבר, הציל אותם ה' מתחלה שלא היה להם 'יד מצרים', ידים העושים מעשה מצרים, ורק אחר זה הציל את העם מתחת יד מצרים, שזכו להגאולה. ועל זה נאמר ויחד יתרו, שנעשה בשרו חדודין חדודין על ריבוי הנפשות שנדחו בשלשת

וכתב שם עוד, רתואר 'חדוה' היא מה שהאדם מתחזק את עצמו בכל עוז לשמוח, אף שנמצא במצב שהיה לו לבכות. וכמו שמצינו בעזרא שאמר לבני הגולה, שהרבו בכי בזכרם את הוד בית הראשון, ואמר להם, ואל תעצבו כי 'חדות' ה' היא מעוזכם (נחמיה ב-ג), כי הוצרכו להתחזק ולשמוח גם כאשר היו במצב של עצב. וזהו גם מה שדרשו חז"ל (ביצה טו) מאי כי חדות ה' היא מעוזכם, אמר להם הקב"ה לישראל בני לוו עלי, וקדשו קדושת היום, והאמינו בי ואני פורע ע"ש. והיינו כי מי שביתו ריקן אין כל, וצריך ללוות על צורכי שבת, אין לבבו לשמחה, ובכל זה יש להתחזק ולשמוח בשבת ע"כ.

ונראה בביאור הדברים, כי 'חדוה' כוללת יחד, הן לשון שמחה, והן לשון חידודין. והיינו שגם בשעת צער ודכאון מתחזק עצמו לשמוח בשמחה. גם יש בתוכה אותיות 'דוה', שפירושו דאבון וצער. ובספה"ק נר ישראל להרה"ק המגיד מקאזניטץ זי"ע (אות מט) כתב, שהמיתוק לבחינת 'הוד' שנעשה צירוף 'דוה' ח"ו, לצרף העצם המדה הח', כי באמצעות צירוף האות ח' לאתון 'דוה', נעשה צירוף 'חדוה' ע"ש. (ועיין בצבי לצדיק ריש פ' שמיני מה שכתב בזה).

ומעתה אתי שפיר מה שפסקו וגמרו דאין עציבות לפני הקב"ה כלל, דכיון דכתיב עוז 'וחדוה' במקומו, הרי פירושו שגם בעת צער, כשאומר ה' קלני מראשי קלני מזרועי, לא מתבטל השמחה, כי לא אמר הכתוב עוז ושמחה במקומו, אלא עוז וחדוה במקומו, ועל כרחק דאין עציבות כלל כלפי שמיא. ומעתה אתי שפיר מה שתואר חדוה היא בסופן של לשונות השמחה, כי מדריגה זו היא העליונה מכולם, שהשמחה עמוקה כל כך אצלו שפועלת לסלק כל מיני מדוה ועציבות, וגוברת על כל המצבים, להיות שרוי בחדוה.

ובזה סיים שם לבאר מה דכתיב הכא ויחד יתרו, והוא לשון שמחה שבא על ידי התחזקות, להשקיט את רגשות הלב הדורשים רגשות צער, ושפיר דרשו חז"ל בזה, כי בשרו נעשה חדודין על איבוד מצרים, אבל יתרו התחזק עליהם, שהשמחה היתה יתירה אצלו על הצער, ויחד יתרו, לשון שמחה וחדוה ע"כ.

*

והנה לברך ולהודות ולשמוח בה', כאשר שלום ושלחה מנת חלקו, הכל מסודר אצלו בהון ועושר וכבוד ובריאות, אין זה חידוש כלל, אדרבה אם לא מתנהג כן, הרי זה כפיית טובה בטובתו של מקום שהרבה להטיב עמו, וחשיבות ההודאה והשמחה בה' היא בעת שהאדם עובר מצב קשה, ובשרו נעשה חדודין חדודין, אז השמחה היא חידוש ועבודה חשובה.

ואמרו חז"ל (סנהדרין צב). בשעה שהפיל נבוכדנאצר חנניה מישראל ועזריה לכבשן האש, אמר לו הקב"ה

ליחזקאל לך והחיה מתים בבקעת דורא וכו', פתח ואמר (דניאל ג-ג) אתוהי כמה רברבין ותמהוהי כמה תקיפין, מלכותיה מלכות עלם וגו'. אמר רבי יצחק יוצק זהב רותח לתוך פיו של אותו רשע שחיק טמיא, שאלמלא בא מלאך וסטרו על פיו, ביקש לגנות כל שירות ותשבחות שאמר דוד בספר תהלים. וברש"י שהיה משבחו שבחות נאות יותר מדוד, ואילו אמרן, הקב"ה היה נוטה אחריהם יותר מאחרי השירות שעשה דוד ע"כ. ולכאורה הדברים תמוהים, אם זכה נבוכדנאצר לשור ולהודות לה', למה מגיע לו שיבא מלאך לסטור את פיו, כדי שלא יגנה השירות של דוד, הלא ה' לא ישא פנים ולא יקח שוחד, ואם שירותיו נעימים יותר לפניו משירות של דוד, אם כן מגיע לו שיעלה יותר על דוד.

ושמעתי לפרש בזה, כמדומה בשם הרה"ק מקאצק זי"ע, כי מעלת חשיבותו של זמירות דוד המלך יותר מזמירות נבוכדנאצר הרשע, כי נבוכדנאצר היה אז במלוא גדלו ותפארתו, לא נחסר ממנו כל מה שענינו חמדו. הוא היה מהשלשה שמלכו בכיפה (מגילה יא), ומלך מסוף העולם ועד סופו, ואפילו בעופות משל, שאפילו עוף לא היה לפתוח פיו חוץ מרשותו (פרקי דרי"א פרק י"א). וכינס כל ממונו של עולם (פתיחתא איכה ה). ואיזה חידוש שמודה ומשבח לה' על כל הטוב שעשה לו, ומי לא ימלא פיו שירות ותשבחות במצב כזה. אמנם דוד מלך ישראל אשר היה מעונה כל ימיו, נרדף משאול המלך ושוב נרדף מבנו אבשלום, עד שהוצרך לברוח מביתו, והיה נע ונד במדבריות ובמערות, ואף על פי כן היה פיו מלא שירה לה', מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו (תהלים ג-א), גם בהיותו בורח בשעה שהחרב הונח על צוארו, היה אומר מזמור בשיר וקול תודה, בודאי שזמירות כאלו חשובים מאד למעלה.

ולכן רצה המלאך לנסות את נבוכדנאצר, ובא וסטרו, דבר אשר לא הורגל בו נבוכדנאצר מעולם, שיסטרו אותו על פניו, ומעתה נראה אם שוב יאמר שירה, ותיכף נסתם פיו, כי רשע לא יוכל לומר שירה בעת שמקבל סטירה על פניו, ואז ראו כי אי אפשר לגנות שירות של דוד, כי הוא אומר שירה גם בעת שמקבל סטירה אחר סטירה, צרה אחר צרה, הוא לא עומד מלומר שיר ושבחה ע"כ.

ועל דרך זה היה ביתרו, שהגם שבשרו היה מלא חדודין חדודין, מכל מקום השמחה גברה על החידוד, והיה שמח באמת על כל הטובה אשר עשה ה'. לא כן ישראל הן אמת שאמרו שירה נפלאה כאשר ראו את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים, אבל בשעה שהיו בשעבוד ובעוני לא מצינו שבירכו את ה', רק לעת ישועתם. וזהו הגנאי לששים רבוא שלא אמרו ברוך בעמדם במצב כמו יתרו, שעליו נאמר ויחד יתרו, שגם בשעת חדודין היה שמח, וזהו שיא המדריגה של הלשונות של שמחה, ששון ושמחה וכו' דיצה ו'חדוה'.

הגליון הזה נתגב על ידי

מה"ר ר' שמעון ווינקלער הי"ו לרגל השמחה השיריה במעונו בנישואי בנו למול טוב	מה"ר ר' יעקב בער גרינוואלד הי"ו לרגל השמחה השיריה במעונו בארוסי בנו למול טוב	מה"ר ר' פסח טויבער הי"ו לרגל השמחה השיריה במעונו בארוסי בתו למול טוב	מה"ר ר' שמוה פריעדמאן הי"ו לרגל השמחה השיריה במעונו בארוסי בתו למול טוב	מה"ר ר' מנחם הארטמאן הי"ו לרגל השמחה השיריה במעונו בנישואי בנו למול טוב
מה"ר ר' אברהם געלב הי"ו לרגל השמחה השיריה במעונו בהולדת בנו למול טוב	מה"ר ר' ישראל שעכטער הי"ו לרגל השמחה השיריה במעונו בהכנס בנו לעול התורה והמצות	מה"ר ר' יואל ברא"ש פייערוערקער הי"ו לרגל השמחה השיריה במעונו בהכנס בנו לעול התורה והמצות	מה"ר ר' זלמן לייב פאגעל הי"ו לרגל השמחה השיריה במעונו בהולדת בתו למול טוב	מה"ר ר' נחמי כ"ץ הי"ו לרגל השמחה השיריה במעונו בהולדת בנו למול טוב